

CU MĂINILE PLINE

Așa se reîntoarce printre noi scriitorul Tudor Balteș(1933-1979) datorită confrăților care nu l-au uitat, și la comemorarea celor treizeci de ani i-au repus în circulație o parte semnificativă din operă: *Cu mâinile goale*, Ed. Romghid, Tg. Mureș, 2009. Volumul cuprinde *Cu mâinile goale*—poeme pregătite pentru tipar la care se adaugă ciclurile *Caietul albastru*, *Proiecții* și *Din periodice*. Volumul astfel conceput de editori pare fragmentat. Dimpotrivă el este unitar chiar foarte unitar. Conținutul textelor se coagulează în jurul unor teme și motive poetice aproape tiranice, obsesive prin frecvența și expresivitatea lor. Versurile sunt expresia unor puternice trăiri existențiale. Tudor Balteș este un poet existențialist de o expresivitate care îl individualizează puternic în cadrul peisajului poetic contemporan lui.

Poet existențialist totuși poezia lui nu e sufocată nici de “revoltă”, nici de “greață”, nici de filosofare. Versul său e în esența lui melancolic, expresie a unei dureri interioare complexe și greu de expus discursiv.

Antologia se deschide cu *Poetul se leapădă* (1978), un poem autoportret, artă poetică și testament în același timp: “Poeții sunt veseli și generoși\ triști sînt doar în poemele lor/ triști sînt după un vis/ o stelară beție/[...]// Poeții/(copii teribili ai secolului)/ cutreieră cu pingelele tocite străzile/ pavînd trotuarul cu ritmuri de stanțe/ ridicînd baricade, înălțînd sus drapelul/ zdrențuit pe alocuri/ al nestrămutatei speranțe.// Poeții au buzunarele căptușite cu stele/ și vînturile le smulg din buzunare poemele [...]// Astfel, poetul se leapădă de sine/ se leapădă de sine/ se leapădă de poemele sale/ (de otrăvitoarea lor bucurie)”

Poezia lui Tudor Blteș are cîteza constante tematice: peisajul transilvan, ereditatea de cuget și simțire, copilăria, toate puse sub emblema timpului. “Trecerea” e nucleul în jurul căruia gravitează anotimpurile(toamna), drumurile, clipa, unci și acum, aici și dincolo.

După datarea menționată și subtitlu, prima secvență, tختهle din prima secvență a antologiei , *Caietul albastru*. Caligrafia naive (caietuul vechi), cuprinde primele crații ale unui tînăr deosebit de sensibil. Urmînd succesiunea lor refacem drumul căutării de sine . De la început, dincolo de modele(Bacovia, Blaga, Pillat) se întrevăd tonul melancolic-elegiac și neliniștea interioară și cea provocată de inpactul cu realitatea ostilă : “A optsprezecea toamnă a trecut/ Foșnind uscate frunze peste mine.” Dar poetul nu se lasă copleșit. Iubirea și soeranța îi susțin moralul și îi dau putere să treacă peste “ceasul amar din urna de cenușă” (Măr pîrguit, Rîul, Uneori). Imaginile campestre ascund meditația existențială (Un om cosind iarba) sau, în viziuni blagiene exprimă aspirația teluricului spre uranic(Amurg cu cirezi roșcate, Sufletul și peisajul). Cităm din Aurg... pentru imaginea bucolic-expresionistă (pare paradoxală asocierea): “Pe colina pălită de arșiță a dealului/ urcă domol cirezile roșcate;/ rumegatul lor calm amintește / mireasma grea a ierburilor afânate.// ireada urcă mereu,/ soarele calea-I aține;/ cînd s-or întîlni sus, pe rugul din culme,/ cireada și soarele, ce va rămîne?” Cu fiecare text meditația și expresia devin tot mai consistente și poetice (Oștile învinse, Clipa aceea, Drumetu) Poeziile

amintite, și altele, dezvoltă aspecte ale tehnicii poetice: cotragerea versului până la exprimarea aforistică (Cît de departe, Rănită urmă).

Tema timpului cu tot cortegiul ei motive generează tonul elegiac, permanent și caracteristic poeziei lui Tudor Balteș. Afirmarea o putem susține cu ori ce text din secvența a doua a volumului: Proiecții (simple elegii). Citez din primul poem al ciclului: “Nnumărătoarea inversă/ a început c-un scîncet;/ mă pregătesc de-atunci// pentru marea călătorie dincolo/ și dincolo de limitele materiei, dincolo/ în care voi fi catapultat/ stranie pasăre de foc/ într-o clipă-/ arderi și scrum.” Poezia e o parabolă a vieții scrisă în viziune cosmologică.

Tristețea “trecerii” nu înseamnă disperare. Dimpotrivă. Poetul este convins că timpul înseamnă și statornicie și continuitate, înseamnă succesiune urcătoare de generații (Derivă-Tatălui meu, Colinele noastre statornice, Precum ziua urmează nopții, Veghe).

Maturitatea creativă o atinge poetul în ciclurile Cu mâinile goale și Întîmplări. Meditația, stările de neliniște îmbracă expresie tot mai elaborată, esențializată în metafore și simboluri. Neliniștele existențiale de origine metafizică și socială primesc acum și o dimensiune morală. Poetul nu mai trece cu “geață” prin lume; se “oprește” sau “călătorește” pentru a observa realitatea așa cum este ea, cu bune și rele, cu frumuseți și urîțenii. Textele fie că evocă copilăria, fie că notează “întîmplări”, fie că ascultă “bing-bang—ul unui clopot ori trăiește simplu succesiunea zilelor săptămînii rămîn poeme existențialiste. Decorul se completează cu elemente noi, citadine: strada, biroul, doamna, parfumul, crainicul, beton etc.

Prin anumite imagini, prin citatele livrești, prin tonul de reportaj sau cvasiludic, unele texte se situează în proximitatea postmodernismului ce va să vină (poetul scrie între 1970-1980) (Pastel cu fapt divers, Incertitudine, Solda^I de plumb, Cînd aceeași ploaie, Stanțe apocrife, Nocturnă, deceniul opt)

Sunt în cele două cicluri poeme în sonorități grave care au ca temă starea antemergătoare morții (Dresaj, Se-apropie ora, Întîmplări în amurg)

Poeziile din ultima secvență a volumului inserate sub genericul Din periodice întregesc imaginea creației poetice pe care Tudor Balteș dădea s-o tipărească într-un volum.

Tudor Balteș a lăsat o poezie a visurilor și a neliniștelor. Plecînd “cu mâinile goale” i-a lăsat pe urmași cu mâinile pline, și, din “Grădina de sus” ne invită la o cafeluță ...de poezie.